Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of Economics and Business Master in Public Administration (MPA)

2016-04

þÿ Ÿ Á Ì » ¿ Â Ä · Â · ³ µ Ã ¯ ± Â Ã Ä · Ã Ç ¿ þÿ ¼ ¿ ½ ¬ ´ ± ³ ¹ ± Ä · ´ ¹ ± Ç µ ¯ Á ¹ Ã · Ä · Â þÿ µ À ¹ ¸ µ Ä ¹ º Ì Ä · Ä ± Â - µ º Æ ¿ ² ¹ Ã ¼ ¿ Í

þÿ ¤ Ã ¹ ² ¯ º · Â , š É ½ Ã Ä ± ½ Ä ¯ ½ ¿ Â

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± " · ¼ Ì Ã ¹ ± Â " ¹ ¿ ¯ º · Ã · Â , £ Ç ¿ » ® Ÿ ¹ º ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Î ½ • À ¹ Ã Ä · ¼ Î ½ º ± ¹ " ¹ ¿ ¯ º
þÿ ± ½ µ À ¹ Ã Ä ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ À ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

http://hdl.handle.net/11728/8792

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ: «Ο ρόλος της ηγεσίας στη σχολική μονάδα για τη διαχείριση της επιθετικότητας - εκφοβισμού των εφήβων».

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ: Κωνσταντίνος Τσιβίκης

Υπεύθυνος καθηγητής: Κωνσταντίνος Τσιούμης

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 2016

Εκπονηθείσα Διπλωματική Εργασία απαραίτητη
για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 1

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΟΙΕΣ 3

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του σχολικού εκφοβισμού 3

Διαφορά του εκφοβισμού (bullying) από το πείραγμα 4

Αίτια, παράγοντες, χαρακτηριστικά 5

Παραβατική, παθολογική - αποκλίνουσα συμπεριφορά 6

Μορφές της εφηβικής παραβατικότητας 10

Ο χώρος του σχολείου – σχολικός εκφοβισμός 11

Παράγοντες της εφηβικής παραβατικότητας 12

Έργο και ρόλοι του εκπαιδευτικού (ηγέτη) 17

Τεχνικές επικοινωνιακού κλίματος 18

α) Ενσυναίσθηση (empaphy) 18

β) Ενεργητική ακρόαση 19

γ) Το χιούμορ ως επικοινωνιακό εργαλείο 20

δ) Ο ρόλος της συναισθηματικής νοημοσύνης 20

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 23

Τεχνικές διαχείρισης 23

Α. Απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων 23

Εργαστήριο 8ο - Αντιμετώπιση του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο 25

Β. Στρατηγικές ελέγχου των συναισθημάτων και η ενσυναίσθηση - κατανόηση του τρόπου σκέψης του άλλου. Ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη.....29

Εργαστήριο 4ο - Ενσυναίσθηση και αλληλεγγύη 29

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....31

Το δείγμα της έρευνας.....31

Τεχνική συλλογής δεδομένων- Ερωτηματολόγιο 31

Ερευνητική διαδικασία.....33

Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων 33

Αποτελέσματα Έρευνας του Α΄ ερωτηματολογίου.....34

Ατομικά στοιχεία δείγματος.....34

Στατιστικά αποτελέσματα του Α΄ ερωτηματολογίου.....36

Αποτελέσματα Έρευνας του Β΄ ερωτηματολογίου Δυνατοτήτων και δυσκολιών του Goodman.....40

Στατιστικά αποτελέσματα του Β΄ ερωτηματολογίου 40

Πρόληψη- συμπεριφοράς των παιδιών.....47

Αποτελέσματα Έρευνας του Γ΄ ερωτηματολογίου για Κυβερνοεκφοβισμό..48

Συμπεράσμαστα.....60

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 68

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....73

Α΄ Ερωτηματολόγιο.....73

Β΄ Ερωτηματολόγιο.....83

Γ΄ Ερωτηματολόγιο 87

Ηλεκτρονικές φόρμες των ερωτηματολογίων 92

Προβληματισμοί.....**Error! Bookmark not defined.**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη διαχείριση της επιθετικότητας - εκφοβισμού των εφήβων στο Επαγγελματικό Λύκειο, μέσω της εφαρμογής ενός σχεδίου δράσης στη σχολική τάξη με την ονομασία:

«Ο ρόλος της ηγεσίας στη σχολική μονάδα για τη διαχείριση της επιθετικότητας - εκφοβισμού των εφήβων».

Εφαρμόστηκε σε 48 μαθητές του ΕΠΑ.Λ. Καλαμαριάς σε διάρκεια ενός διδακτικού έτους. Οι μαθητές μέσα από δραστηριότητες και συζητήσεις εξοικειώθηκαν με τα συναισθήματά τους και κυρίως του θυμού. Βελτίωσαν τη συμπεριφορά τους, ανέπτυξαν τεχνικές αποφυγής συγκρούσεων, υιοθέτησαν εναλλακτικές στρατηγικές αντίδρασης. Επίσης, χρησιμοποίησαν μεθόδους χαλάρωσης και εκτόνωσης και βελτίωσαν τη συνεργασία τους αναβαθμίζοντας τις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Το φαινόμενο του **σχολικού εκφοβισμού** μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία και 9 χρόνια μετά, το 1987, σε πολλά επιστημονικά περιοδικά εμφανίζεται ο σχετικός όρος "**bullying**". Ενώ σαν φαινόμενο επισημαίνεται και καταγράφεται τη δεκαετία του 1970, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εμφανίζεται και τότε. Εξάλλου, αποτελεί μια ακόμη έκφραση της βίαιης συμπεριφοράς η οποία υπάρχει με τη γέννηση του ανθρώπου. Στο φαινόμενο του bullying εμπλέκονται πολλά μέρη, όπως το παιδί που δέχεται βία, το παιδί ή ομάδα παιδιών που ασκεί βία, τα παιδιά θεατές, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς.

Στην ουσία αναφέρεται στην βία μεταξύ παιδιών. Στην ιστορία του Όλιβερ Τουίστ - που διαδραματίζεται τον 19ο αιώνα - υπάρχουν πολλά στοιχεία βίας μεταξύ παιδιών τα οποία επιβιώνουν μέχρι σήμερα. Στα μυθιστορήματα για το Αγγλοσαξονικό εκπαιδευτικό σύστημα ο εκφοβισμός των μεγαλύτερων είναι ένα αποδεκτό καθεστώς.

Ενώ, λοιπόν, ο σχολικός εκφοβισμός δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο, μόλις τα τελευταία χρόνια έχει τύχει ιδιαίτερης επιστημονικής προσοχής. Όπου, έχουν γίνει έρευνες έχουν δείξει την ύπαρξη εκφοβισμού στα σχολεία. Αποτέλεσμα αυτών είναι να δημιουργηθούν πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση και πρόληψη του φαινομένου.

Έτσι, και στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν σχετικές έρευνες αλλά και προγράμματα παρέμβασης, δράσεις σε τοπικό, εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο. Οργανώνονται, επίσης, δίκτυα που συντονίζουν τις δράσεις, υλοποιώντας επιμορφωτικά συνέδρια και ημερίδες με σκοπό την ανάδειξη του προβλήματος, την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών. Ακόμη, έχει αναπτυχθεί ηλεκτρονικό σύστημα καταγραφής περιστατικών σχολικού εκφοβισμού.

Η εργασία αυτή, πέρα από το θεωρητικό της μέρος, υλοποιήθηκε ως ένα εγχείρημα παρέμβασης σε ένα σχολείο που συνυπάρχουν μαθητές από διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές δομές. Φοιτούν μαθητές από περιοχές οικονομικής ευμάρειας της Ανατολικής Θεσσαλονίκης, αλλά και από περιοχές με υποβαθμισμένες εργατικές κατοικίες. Ένα ποσοστό γύρω στο 20% των μαθητών είναι παιδιά οικονομικών μεταναστών (κυρίως από Αλβανία). Περίπου το 1/5 των μαθητών είναι παιδιά με μαθησιακά προβλήματα. Αυτές οι διαφορετικότητες, συχνά, δημιουργούν φαινόμενα προκατάληψης ρατσισμού και εκφοβισμού, που έχουν αντίκτυπο στο σχολικό χώρο. Επίσης, ευνοούν τη δημιουργία ομάδων, άσχετων με τις σχολικές δραστηριότητες (Αλβανοί, Ρώσοι, Φοινικιώτες, Θερμιώτες κ.λπ), που υποσκάπτουν τη σχολική κοινότητα.

Έγινε, λοιπόν, προσπάθεια να εντοπιστούν, τυχόν, υπάρχουσες μορφές αποκλίνουσας συμπεριφοράς, εστιάζοντας στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού. Τέλος αναπτύχθηκαν συζητήσεις, δράσεις και τεχνικές με σκοπό την εκμηδένιση του φαινομένου.